

פרשת ויצא תשפ"ג – איך רחל הוותרנית קינאה באחותה?

1. **בראשית ל:** ותרא רחל כי לא ילדה ליעקב ותקנא רחל באחתה ותאמר אל יעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי - **רש"י:** קנאה במעשיה הטובים, אמרה: אילולי שצדקה ממני לא זכתה לבנים. **גור אריה:** דחלילה בצדקת להיות מקנאת, שהקנאה מוציא את האדם מן העולם.

משכיל לדוד: אמת דקיימא לן 'בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מלתא, אלא במזלא', מכל מקום על ידי **זכות גדול משתנה המזל**. ורחל ידעה שמזלה היה להיות עקרה וראתה שאין כדאי במעשיה לשנות המזל, אבל לאה אף שהייתה צריכה להוליד שלוש לפי החשבון, אפילו הכי ע"י זכותה הרב נשתנה המזל והולידה בן רביעי. אם כן אמרה בוודאי שמעשיה גדולים משלי [וצריכה לתפילת יעקב].

2. **בבא בתרא קנג:** ראויה היתה בכורה לצאת מרחל, דכתיב 'אלה תולדות יעקב יוסף', אלא שקדמתה לאה ברחמים [בתפילה, ועברה הבכורה אליה]. ומתוך צניעות שהיתה ברחל החזירה הקב"ה לה [שיוסף נולד אצלה] ... דאמר לה יעקב התנשאי לי? אמרה כן, אבל אבא רמאי ולא תוכל לו. יש לי אחות מבוגרת ולא אנשא לפני... מסר לה סימנין [דעת זקנים: שלושה סימנים מסר לה: חלה, נדה והדלקת הנר]. כאשר הכניסו ללאה, סברה שעכשיו תתבייש אחותה **ומסרה לה אותם**.

פתיחתא לאיכה רבה: פתח אברהם לפני הקב"ה: למאה שנה נתת לי בן וכשעמד על דעתו אמרת לי העלהו עולה. ונעשיתי כאכזרי ולא ריחמתי עליו ולא תזכור לי ותרחם על בני?! פתח יצחק: כשאמר לי אבא 'אלוקים יראה לו השה לעולה בני', לא עכבתי ונעקדתי על גבי המזבח ופשטתי צווארי תחת הסכין ולא תזכור לי?! ... קפצה רחל אמנו לפני הקב"ה ואמרה: גלוי לפניך שיעקב אהבני אהבה יתירה וכשהשלימו שבע שנים ... יעץ אבי להחליפני בשביל אחותי, והוקשה עלי הדבר עד מאד ... אבל סבלתי תאוותי וריחמתי על אחותי שלא תצא לחרפה ומסרת לי הסימנין... **ולא קינאתי בה** ולא הוצאתיה לחרפה, ומה אני שאני בשר ודם עפר ואפר **לא קינאתי** לצרה שלי ואתה מלך חי וקיים, מפני מה קינאת לעבודה זרה שאין בה ממש והגלית בני ונהרגו בחרב? מיד נתגלגלו רחמיו של הקב"ה ואמר: בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן, כדכתיב 'קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה' וכתוב 'מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך'.

שמואל ב א, כו: צר לי עליך אחי יהונתן נעמת לי מאד נפלאתה אהבתך לי מאהבת נשים - **רמ"ע מפאנו חקור דין ד, יז:** אין השכל סובל שיהיה בן המלך אוהב את עבדו, עד שיושיבהו לרצונו על כסא אביו והוא יהיה לו למשנה. לכן אמר דוד 'נפלאתה אהבתך מאהבת נשים' אמותינו זו לזו, שרחל מסרה סימנין ללאה ולא נתקנאה בירך אחותה, משם התחילה אהבתך לי שלא היית מקנא בי.

3. **ילקוט שמעוני תהלים תשכח:** אמר הקב"ה: תקנא! **שאלמלא הקנאה אין העולם עומד, אין אדם נוטע כרם, אין נושא אשה ואין בונה בית**. אלמלא שקינא אברהם במלכי צדק, לא היה קונה שמים וארץ. אמר למלכי צדק [שהוא שם בן נח] כיצד יצאתם מהתיבה? אמר לו: בצדקה שעשינו שם... עם הבהמה וחיה ועוף. אמר אברהם: ומה אלו שעשו צדקה עם בעלי חיים יצאו, אני אעשה בבני אדם שהם בצלמו של הקב"ה. 'ויטע אשל בבאר שבע' – 'אשל' ראשי תיבות 'אכילה שתיה, לינה'.

בבא בתרא כא, ב: קנאת סופרים תרבה חכמה.

אגרות קודש יח עמוד קנז: במענה למכתבו... בו כותב אשר סובל מהעניין דקנאת סופרים, שמקנא חבריו המתמידים בלימוד יותר ממנו אף שגם נפשו חשקה בלימוד התורה בהתמדה ושקידה. ולפלא הדבר סגנון כתבו, שהרי אדרבה אמרו חז"ל 'קנאת סופרים תרבה חכמה' שלכן פשוט שעליו **להרבות מדה האמורה** [להרבות הקנאה!] על מנת להרבות בהתמדה ושקידה ועי"ז תתרבה הצלחתו בלימודים, וכבר ידוע מעלת מדה האמורה מיוסד על הכתוב 'ותקנא רחל באחותה'.

היום יום כד חשון: בעניינים הגשמיים צריך להסתכל במי שהוא למטה ממנו, ולהודות להשי"ת על חסדו אתו. בעניינים הרוחניים צריך להסתכל במי שהוא למעלה ממנו ולהתחנן לה' שייתן לו דעה טובה להתלמד ממנו וכוח ועוז שיוכל לעלות בעילוי אחר עילוי.

4. **בראשית כט:** ותהר עוד ותלד בן ותאמר הפעם אודה את ה' ... **ותעמד מלדת - מאור ושמש:** משמע שמחמת שאמרה 'הפעם אודה' על כן 'ותעמוד מלדת' - וצריך להבין מה חטאה **בזה?**

אבן עזרא: ותעמוד מלדת - אחר שיש לי ארבעה בנים אודה השם כי **לא אחמוד עוד**. כאומר: אודה את השם שנתן לי כל זה **ויספיק לי**. על כן נאמר **ותעמוד מלדת**.